

Вона включає не тільки ретроспективну відповідальність, як наслідок правопорушення, але й позитивний аспект, тобто певний внутрішній стан особи, її ставлення до дорученої справи, суспільства, своєї поведінки.

Адміністративна відповідальність являє собою регламентовані нормами адміністративного права відносини між порушником адміністративно-правової норми та уповноваженим державним органом з приводу скоєного адміністративного правопорушення. Хоча сутність цих відносин і зводиться до обов'язку порушника перетерпіти обмеження, позбавлення або інші несприятливі наслідки, що визначені санкцією порушеної статті закону, але поняття «адміністративна відповідальність» не слід зводити до поняття «адміністративне стягнення», оскільки адміністративна відповідальність включає такі елементи, як державний осуд діяння і особи, яка його скоїла, і застосування до порушника інших заходів примусу. Зміст реалізації адміністративної відповідальності полягає у здійсненні державно-правового контролю за суспільними відносинами, урегульованими специфічними соціальними нормами – правовими нормами. Її соціальна цінність полягає не лише у попереджувальній та охоронній функціях, але і в активному стимулюванні соціально корисних видів правомірної поведінки.

Одержано 12.06.2017

УДК 343.98

Андрій Васильович ЛУБЕНЦОВ,

завідувач сектору транспортно-трасологічних досліджень та досліджень технічного стану транспортних засобів Харківського НДІ судових експертиз ім. засл. проф. М. С. Бокаріуса, м. Харків

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ АВТОТЕХНІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Останнім часом в Україні збільшилась кількість дорожньо-транспортних пригод (далі – ДТП). В числі останніх особливу небезпеку та занепокоєння становлять пригоди із тяжкими чи смертельними наслідками, які за останній рік значно перевищили кількісні показники минулих звітних періодів. У зв'язку з цим першочерговим завданням правоохоронних органів є повне та об'єктивне встановлення обставин подій, які відбуваються, збір достатніх доказів для з'ясування механізму злочину та винності учасників ДТП. Очевидно, що під час розслідування даної категорії кримінальних проваджень не достатньо лише правових знань слідчого, тому у абсолютній більшості випадків виникає необхідність у використанні спеціальних знань з різних галузей науки та техніки. Однією із форм використання спеціальних знань у кримінальному провадженні по фактам ДТП є призначення автотехнічної експертизи. Тому, очевидно, що першочерговим питанням в межах дослідження автотехнічної експертизи є з'ясування підстав для призначення та проведення вказаного виду досліджень.

Судова автотехнічна експертиза може проводитися як у експертних установах Міністерства юстиції України (Науково-дослідних інститутах судових експертиз) так і в експертних установах Міністерства внутрішніх справ (Науково-дослідних експертно-криміналістичних центрах) відповідно до регіональних зон обслуговування.

Аналіз норм КПК дозволяє дійти висновку, що законодавець передбачає, що при наявності підстав, ініціаторами судової експертизи, в тому числі і авто технічної, є сторона обвинувачення (слідчий, керівник органу досудового розслідування, прокурор, потерпілий та його представник та законний представник), сторона захисту (підозрюваний, обвинувачений (підсудний), засуджений, виправданий, особа, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішувалося питання про їх застосування, їхні захисники та законні представники), а також слідчий суддя.

Юридичною підставою для проведення експертизи є відповідний процесуальний документ, який виноситься уповноваженою особою з метою посвідчення прийнятого нею рішення про залучення експерта до участі у кримінальному провадженні, шляхом проведення спеціальних досліджень. Однак з приводу юридичної підстави виникають певні дискусії. Адже у КПК не міститься прямої вказівки на такий документ.

Враховуючи загальні підстави для залучення експерта у кримінальне провадження можна визначити фактичні та юридичні підстави для призначення та проведення автотехнічної експертизи. Так фактичні підстави визначені завданнями, які підлягають вирішенню у кримінальному провадженні і, звісно, які вирішуються автотехнічною експертизою.

Юридичною підставою для призначення та проведення автотехнічної експертизи є два види процесуальних документів: 1) постанова слідчого або прокурора про доручення проведення автотехнічної експертизи; 2) ухвала суду про доручення проведення автотехнічної експертизи. Крім того, підставою для проведення експертизи чи залучення експерта також може бути письмове звернення потерпілого чи сторони захисту кримінального провадження.

Крім того, відповідно до Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень у документах про призначення авто технічної експертизи додатково повинні вказуватися момент виникнення небезпеки для руху. Якщо у документі про призначення експертизи (залучення експерта) момент виникнення небезпеки не зазначений, то експерт, виходячи з аналізу дорожньої обстановки, може визначити його за даними, що містяться в матеріалах справи (ч. 1.1).

Якщо призначається експертиза технічного стану ТЗ, у документі про призначення експертизи (залучення експерта) достатньо викласти фабулу справи і обставини, які стосуються особливостей об'єкта дослідження, знання яких може мати значення для експерта, наприклад, чи експлуатувався

ТЗ після події; у якому стані були деталі (вузли), сполучені з деталями (вузлами), що досліджуються, тощо (ч. 1.4).

Якщо до моменту призначення експертизи (залучення експерта) органу (особі), що її призначає, не вдалося усунути протиріччя у вихідних даних, що були в справі, він (вона) може зазначити в документі про призначення експертизи (залучення експерта) варіанти їх значень і отримати висновки щодо кожного з них (ч. 1.5).

Орган (особа), який (яка) призначив(ла) експертизу (залучив(ла) експерта), не має права вимагати від експерта, щоб той самостійно вибирав зі справи вихідні дані для проведення експертизи. Разом з тим вказані особи можуть поставити перед експертом питання про технічну спроможність (неспроможність) тих чи інших даних, які є у справі (ч. 1.6).

Разом з документом про призначення експертизи (залучення експерта) експерту за потреби надаються всі матеріали кримінального провадження, справи про адміністративне правопорушення, цивільної, господарської, адміністративної справи. Якщо орган (особа), який (яка) призначив(ла) експертизу (залучив(ла) експерта), не може направити експерту всі матеріали справи, він повинен надати: протокол огляду місця події разом зі схемою та іншими додатками; протокол огляду ТЗ; протокол відтворення обстановки й обставин події (ч. 1.7).

Таким чином, враховуючи викладене, можна зробити висновок, що процесуальні аспекти автотехнічної експертизи обумовлюються підставами їх призначення та проведення. Підставами для призначення та проведення автотехнічної експертизи є ряд фактичних та юридичних умов, при виникненні та виконанні яких можливе проведення експертизи. Так, фактичними підставами автотехнічної експертизи є потреба у встановленні несправностей транспортного засобу, які загрожували безпеці руху, механізму ДТП та її елементів, а також відповідності дій водія ТЗ у даній дорожній ситуації технічним вимогам Правил дорожнього руху. Юридичними підставами є постанова слідчого, прокурора або ухвала суду про доручення проведення автотехнічної експертизи, а також письмове звернення потерпілого чи сторони захисту кримінального провадження. Такі документи повинні містити ряд обов'язкових даних (загальних та специфічних), які притаманні, по-перше, для будь-якого виду експертиз (загальні дані), а по-друге, для автотехнічної експертизи (специфічні дані).

Одержано 12.06.2017